

**Додатковий захід ПАРЄ: Скорочення простору для громадянського суспільства
і переслідування правозахисників**

Дорогі друзі,

Популізм і націоналізм зараз перебувають на зльоті в багатьох європейських країнах. На жаль, Польща – моя друга батьківщина – не виняток, а, навпаки, джерело зростаючої тривоги для своїх громадян, жителів і міжнародної спільноти.

Моя організація, Фундація «Відкритий Діалог», працює на міжнародному рівні, надаючи підтримку громадським активістам, прихильникам реформ, правозахисникам, а також переслідуваним опозиційним політикам, спонсорам опозиції, незалежним журналістам і пов'язаним з ними людям. До 2017 року ми ніколи офіційно не висловлювались про внутрішню ситуацію в Польщі – тій Польщі, яка часто була прикладом для наслідування, надихаючи своїх східних сусідів та інші пострадянські країни на боротьбу за демократичні перетворення. Польський народ висловлював свою солідарність, а моя друга батьківщина була безпечним притулком для політичних біженців. Ми продовжували дотримуватися початкових цілей, тобто зосереджували свою увагу на пострадянському регіоні.

Але тепер все інакше – з тих пір, як до влади прийшла партія «Закон і Справедливість», Польща, замість того, аби служити джерелом натхнення і рольовою моделлю для пострадянських країн, сама впроваджує пострадянські принципи державного управління і суспільного життя.

Правляча партія «Закон і Справедливість» почала руйнувати конституційний порядок, захопивши контроль над судовою системою. **Тепер, коли в її руках правоохоронні органи і державні ЗМІ, а президент Анджей Дуда – її маріонетка, партія рухається до ще більшої централізації і авторитаризму.**

Ескалація нападок на верховенство права в Польщі – не абстрактне поняття. У нього є суто людський вимір. Відповідно до останньої доповіді «Obywatele RP», руху «Громадяни Республіки Польща», у провадженні знаходиться понад 2000 судових справ проти мирних демонстрантів, що захищають конституцію, борються за права жінок чи протистоять різним праворадикальних і фашистським групам у Польщі.

Хоча це і неспівставно за масштабами, нинішнє переслідування і репресії активістів абсолютно безпрецедентні після падіння комунізму в 1989 р. Активісти Комітету із захисту демократії, руху «Громадяни Республіки Польща», захисники прав жінок і учасники антифашистських рухів, а також пересічні громадяни, які виражають своє занепокоєння, опинилися під тиском. Стеження, вилучення документів, мобільних телефонів і комп'ютерів з офісів НУО відбулися за останні місяці. Нещодавно поліцейські зламали руку активістці Юстині Бутримович. Невиправдане і надмірне застосування сили зростає.

Ми були серед тисяч польських громадян, які протестували на захист верховенства права в липні 2017 р. Стаття мого чоловіка про можливі акції громадянської непокори, що була опублікована на той момент на особистій сторінці Facebook, викликала хвилю репресій проти нашої організації і сім'ї. Ключові міністри польського уряду відкрито обговорювали заходи впливу проти нас та інших громадських організацій, які критикують органи державної влади.

Нас звинуватили у намірі спровокувати криваву революцію (так званий «Майдан») і планах повалення уряду – в інтересах іноземних держав і суб'єктів: Джорджа Сороса, росіян, німців, так званої «Брюссельської еліти», українських націоналістів, різних іноземних розвідок. Державні та інші проурядові ЗМІ щодня видавали сфабриковані новини та теорії змови щодо нас, часто відтворюючи дезінформацію, цілеспрямовано створену пострадянськими режимами в Казахстані, Росії і Молдові, проти яких ми виступаємо. Це викликало масову хвилю ненависті і прямих погроз на нашу адресу. **Я знаю, що багатьом з вас важко в це повірити, проте польська державна пропаганда дуже нагадує російську. Вони схожі навіть своїм антиєвропейським настроєм, який так органічно вписується в риторику високопоставлених польських чиновників. «Кошти ЄС важливі, оскільки вони допомагають нам ремонтувати тротуари, але правляча партія «Закон і Справедливість» приносить набагато більше користі», – сказав прем'єр-міністр Матеуш Моравецький. Кількома тижнями раніше президент Дуда назвав ЄС «уявною спільнотою».**

Міністр закордонних справ спробував взяти Фондацію під контроль, вимагаючи від суду призначити свого комісара, який замінить наше правління. Міністерство двічі програло справу: суд відхилив клопотання міністра Вітольда Вашиковського і його наступника, Яцека Чапутовіча, посилаючись на конституційну гарантію свободи слова та на той факт, що міністри навіть не змогли вказати, які положення закону ми нібито порушили.

Спеціальна фінансова і митна перевірка була ініційована на вимогу міністра-координатора секретних служб і міністра закордонних справ. Незважаючи на неодноразові продовження, вона не дала результатів. Ні мені, ні моєму чоловікові, ні власне Фондації не було пред'явлено обвинувачень. Схоже, що моє посилене переслідування викликано тим, що, як іноземка, я більш легка мета, ніж мій чоловік. Це також можна вважати засобом залякування – попередженням для інших іноземців, які проживають у Польщі (особливо, для українців), їхніх сімей та будь-якого громадянина, який бажає протистояти нинішньому уряду.

Зловживання Шенгенською інформаційною системою – це ще одна спроба нашого переслідування. У нас не було проблем або протиріч з польською владою раніше, до статті мого чоловіка в 2017 р., тому ми переконані, що справа носить політичний характер. Пан Вашиковський навіть відкрито визнав це у своєму нещодавньому виступі – він обґрунтував мою заборону на в'їзд тим, що ми вели антидержавну діяльність, впливаючи на іноземних політиків, зокрема, в Брюсселі.

Через заборону на в'їзд, накладену польською владою, мене затримали в аеропорту Брюсселя 13 серпня і вислали до Києва наступного дня. Мені не повідомили про причини, що лежать в основі заборони ШІС – все було суворо засекречено, до того ж частина моєї справи містила секретну інформацію, розкриття якої, цитую: *завдало б серйозної шкоди державі*. Офіційно я все ще несу загрозу національній безпеці Польщі та повинна вважатися такою усіма країнами-учасницями Шенгенської угоди. Ми вивчаємо всі можливі юридичні заходи щодо зняття заборони, але польське законодавство фактично позбавляє мене права захищати себе і оскаржити запис в ШІС.

На думку провідних експертів, відповідне законодавство Польщі не відповідає вимогам європейських положень ШІС II. Можливо, таке зловживання ШІС навіть порушує європейські угоди, перш за все, принцип чесної співпраці. «Гельсінський Фонд з Прав Людини» в Польщі направив комісарові Дімітрісу Аврамопулосу запит щодо забезпечення відповідності польських законів про міграцію та надання притулку законодавству ЄС, включно з відкриттям справ про порушення.

ЄС повинен створити ефективний правовий і практичний механізм, який би запобіг подальшому зловживанню ШІС з боку неліберальних, репресивних урядів своїх країн-учасниць, шляхом реалізації засобів ефективного нагляду.

Стосовно України – нападки, яких зазнають громадські активісти (здебільшого борці з корупцією) як і раніше залишаються дуже серйозною проблемою, оскільки правоохоронні органи або нездатні, або не бажають надавати їм необхідний захист і реагувати на подібні інциденти. До того ж правозахисні організації відзначають, що зросла кількість політично мотивованих дій влади проти громадських організацій, які викривають корупцію або проводять акції протесту проти високопоставлених чиновників. Правозахисників дуже непокоять плани щодо впровадження закону про іноземних агентів, який в руках влади може стати зручним засобом для придушення громадянського суспільства.

Хоча нинішня польська державна пропаганда дуже схожа на російську, проте те, як грубо російська держава порушує права людини, мало з чим можна порівняти. Оскільки ми, разом з іншими українськими громадськими ініціативами і депутатами, підтримуємо кампанію за збереження санкцій, накладених на РФ Парламентською Асамблеєю Ради Європи, я хотіла б нагадати про кілька кричущих фактів:

- Росія розколює Європу, втручається у внутрішню політику інших країн за допомогою дезінформації, кібер-атак і застосування хімічної зброї на їхній території;
- Росія ігнорує шість резолюцій щодо її війни з Україною;
- Росія окупує Крим і використовує його у військових цілях;
- Росія продовжує порушувати права людини, несучи відповідальність за військові злочини на Донбасі;
- Росія продовжує утискати кримських татар;
- Росія тримає під арештом щонайменше 70 українських політв'язнів і щонайменше 100 ув'язнених на окупованій території Донбасу,

і, незважаючи на все це, ПАРЄ ось-ось зніме з неї санкції. Ми не можемо цього допустити.

Дякую.